Universitätsbibliothek Paderborn

Tractatvs De Institvtione Sacerdotum, qui sub Episcopis animarum curam gerunt, quo ad mores eorum & reliquam vitam

Soto, Pedro de

Louanij, 1562

4 De vltima peccatorum origine, malitia scilicet.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30247

Visual Library

Lect. Quarta.

DE VLTIMA PECCATOrum origine, *Malitia ſcilicet.*

VL tima tandem peccatorum cauſa, & quidem cæ
q.78. teris grauior meritò ponitur malitia: quæ (vt b. Thom. ait) defectus quidam eſt voluntatis, quæ (vt ſuperius oſtẽſum eſt) præcipua cauſa eſt omnium humanorum actuum. Sicut igitur deficiente à ſuo ordine ratione fit ignorantia, ex qua committuntur peccata: & deficiente à perfecta ſubiectione, & obedientia erga rationem appetitu noſtro naſcitur infirmitas, ex qua (vt declaratum eſt) non pauca peccata proueniunt: ita voluntatem contingit à ſuo proprio ordine, quẽ habet ad bonum rationi conſentaneum, deficere: non quòd malum ſub propria ratione mali eligat; ſed quia, dum nimium pec-

cato alicui inhæret, conuertitur quodammodo illi in naturã: quo fit, vt non ex ignorantia, non ex vehementi aliqua paſsione mali alicuius: ſed affectu ipſius peccati quo ducitur, pręueniat omnẽ paſſionem, & ipſum peccatũ appetat ac velit: & hoc dicimus ex certa malitia peccare. Quod non poteſt melius cognoſci, quàm ex duobus aliis mẽbris. Cùm enim nec ob ignorãtiã, nec ob paſsionem, ſed integra ratione & ſana eligit ipſum peccatũ committere: ex certa malitia peccat, ſiue ex electione. Eſt quidẽ in omni peccato, maximè mortali, electio & malitia: ſed hæ in alijs præueniuntur à paſsione vel ignorantia. Quando verò nihil eorum, ſed ipſa peccati malitia delectat, ex ea peccatur, & ipſa eſt origo peccati: tunc ex electione peccari dicimus. Et hic eſt proculdubio magnus gradus & profectus, vel potius defect⁹ peccati, cũ ad peccandũ excerta malitia peruenitur. Et

Quid ex malitia peccare

quanquam hoc non mutet ſpeciem peccati, eſt tamen conditio non parum aggrauans ipſum peccatum: quam ſanè meritò inquirere debet ſpiritualis iudex, quia longè alia & efficacior medicina his peccatis eſt neceſſaria.

Duobꝰ modis peccatur ex malitia, videlicet, ex conſuetudine, & prauitate naturæ.

Dupliciter verò cõtingit ex certa malitia peccare. Primò (quod apertum eſt & cõmuniꝰ) cũ ex conſuetudine generatus fuerit habitus peccati. Fit enim peccatum per conſuetudinẽ & habitũ connaturale, ita vt ipſum ſolũ per ſe delectet: atque tunc multũ detractũ eſt integritati mentis humanæ. Nam primò incipit homo, ſuperatꝰ aliquo affectu, inuitꝰ quodammodo trahi ad conſenſum peccati: quare etiã diſplicet, nec ſine triſtitia & anxietate aut cõmittit, aut prius cõmiſſum relinquit peccantem. Poſtea verò paulatim ipſa frequentatione fit, vt incipiat minꝰ diſplicere, minꝰ ſentiri: et tãdẽ cõuerſũ in naturã, per ſeipſũ delectat. Itaq; ſic peccantes

ſimi

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

ſimiles ſunt his, qui captiuitatẽ ipſam, aut infirmitatem, quaſi naturale bonum coeperunt amare. Peccatur etiam ex certa malitia, præter cõſuetudinẽ & habitũ (vt b. Thom. præd. q. ait) ex vehemẽti aliqua tentatione, aut certè (vt ille inquit) ex nimia corruptione & procliui in vitiũ aliquod, natura. Nec enim dubiũ eſt, ex libertate voluntatis in malũ, fieri poſſe, vt ipſũ à principio eligatur; quãquã hoc rarius. Eſt enim naturale homini, paulatim & per incremẽta quędã tẽdere in malum vel in bonũ. Cũ igitur audierit ſacerdos conſuetudinẽ peccandi, opus eſt vt de certa malitia aduertat diligenter: aut etiã vbi perceperit vehemẽtem aliquam inclinationem in peccatum.

Incremẽta peccati.

Ex his etiam intelligi poteſt, quod attinet ad præſentẽ locum: quale ſit augmentũ: & quibꝰ gradib. creſcat affectꝰ mali in nobis. Ex priori enĩ peccato ſequitur ſecundũ: atq; ita ex plurib. cõſuetu-

do & habitus : & hinc certa malitia. In qua ſunt etiã gradus, quos poſſumus nunc tres numerare. Primus, de quo iã loquuti ſumus, cũ ex inclinatione quadã & connaturalitate peccatur. Secũd⁹, hoc altior cũ ad hoc peruenitur vt cõtemnatur lex ipſa, & ex cõtẽptu eius peccetur: nõ ex alia videlicet paſsione aut affectu, quàm vt legi nõ ſit ſubditus. Huc enim pertinet quod ſcriptũ eſt: Impius, cũ venerit in profundũ malorũ, cõtemnit : & hoc exponit b. Tho. eſſe peccare ex contemptu: quod non eſt dubiũ eſſe ex certa malitia, & inſigni quidẽ. Tertius verò, ſupra hunc etiã, gradus eſt, cũ iam cõtradicitur ipſi ſpiritui ſancto, & reijciuntur ac contemnũtur ea per quæ retrahitur animus à peccato. Hoc enim ſpeciali ratione docet beatus Thomas meritò dici peccatum in ſpiritũ ſanctum : quod certè ſummum eſt, & iuſtè irremiſsibile dicitur. Cõſiſtit enim in contemptu eorum

tres gradus malitiæ.

Prouer. 18.

1.2.q.86 art.9.

per

per quæ fit remiſsio . Itaque ſi
quis nolit audire ſacras conciões,
aut legere ſacram ſcripturam, ne
ita à peccato retrahatur : non eſt
dubium quin ex ſumma malitia
peccet , & in ſpiritum ſanctum.
Nec deſunt huius exempla in ſcri
ptura. Iob inquit de his qui dixe
runt Deo: Recede à nobis, ſcien-
tiam viarum tuarum nolumus.
Et Iſaias de eiſdem dicit: Filij no
lentes audire legem , qui dicunt
videntibus,nolite videre , nolite
nobis loqui quæ recta ſunt : lo-
quimini nobis placentia , ceſſet
ſanctus Iſrael à facie noſtra. Hu-
ius quidem peccati colligit Bea- 1. 2. q. 14.
tus Tho. ſex ſpecies : quæ omnes
in eo conſtitutæ ſunt, vt ex intẽ-
tiõe abijciatur id, per quod à pec
cato reuocamur . Hæc itaque eſt
omnium maxima malitia . Sunt
quoque alia peccati augmenta.
Nonnunquã enim ex affectu pec
cati fit , vt incipiat diſplicere lex
ipſa Dei , & fides : ita vt cupere-
mus eam non eſſe. His certè pro-

xima eſt ipſa infidelitas: & ideo nō minoris ſunt periculi, nec minus fugienda, quàm quę iam diximus: in quæ nonnunquam ex illis labimur: ex conſuetudine videlicet peccandi, & cōtemptu in infidelitatem. Satis ſit de his nūc monuiſſe ſacerdotes, vt nō negligenter hoc aduertant, ſed conſiderent quàm altas radices peccatū egerit in corde, & quos protulerit fructus, vt inde intelligant, qualia ſint adhibenda remedia.

Peccatū ex malitia eſt cæteris grauius. 1.2.

Non eſt etiam circa peccatum ex malitia omittendum, quare hic modus peccandi grauior ſit duobus prioribus. Quod beatus Thomas quæſtione illa ſeptuageſima octaua articulo vltimo diligenter explicat. Habet enim hoc peccatum maiorem ratiōem voluntarij: cùm nihil ſit rationem ipſam impediens, atque ita nec voluntatem à ſequenda recta ratione retrahens. Deinde, quòd diuturnior ſit hic affectus, & diutius adhæreat voluntati. Neque

enim

enim habet, per quod ab illo retrahatur. Paſsiones & affectus appetitus ſenſitiui citò tranſeũt : & cùm tranſierint, incipit diſplicere peccatum : vt homicidium cõmiſſum ex ira, & ſimilia. Malitia verò illa voluntatis, maximè quæ ex habitu eſt, magis hęret. Denique, cùm in peccato ex certa malitia inordinatio ſit tota in rationali appetitu : peſsimè ille diſpoſitus eſt ad finem : minus verò malè in peccatis ex paſſione, vel ignorantia. Certum igitur eſt, hoc eſſe multò grauius, & ideo maioribus egere remedijs.

Hæc itaque ſint dicta de tribus his radicibus præcipuis, & cauſis peccatorum: quas noſſe, & circa quodque peccatum aduertiſſe, valde conducit. Non eſt tamen omittendum, quin de earum ad inuicem comparatione aliquid dicamus: vt inde melius, quomodo peccatis medendum ſit, cognoſcatur. Diuus Aug. quidẽ (vt

2. lib. de pec. mer. et remiſſione capit. 17.

hoc prius dicamus) quāquā obiter, & abſq; diligentioris inquiſitionis præiudicio, has tres cauſas ad duas reduxit: Peccatur (inquiens) & Dei mandatum præteritur vel quia bonum latet & nō cognoſcitur, vel quia non delectat. Itaque cùm ſint duæ præcipuæ cauſæ actuum noſtrorum, ratio & voluntas: defectus earū Aug. conſideraſſe videtur: cùm tribuit rationi quidem ignorātiam, voluntati delectationem vel defectum eius: quia (inquit) non delectat: vel certè coniungit appetitum voluntati: ad vtrumque enim pertinet delectatio: ita vt meritò poſsimus dicere peccatū omne vel à cognitione deficiente aut errante, vel à delectatione aliqua ortum habere. Imò reuera vtrumque eſſe in peccato, meritò dicendum eſt. Meritò igitur, qui conſulere vult animabus, cōſiderabit, vbi prius incipiat defectus et peccatū: an in ratione minus cogitante, an in affectu vel

voluntate minus ſequente ratio-
nem. De hoc igitur breuiter ſe-
quentia putamus annotãda eſſe.
Primum hoc ſit. Ordine genera
tionis & temporis, principiũ pec
catorum omnium in hominibus
cõmuniter, & ſecundum ea, quæ
frequenter contingunt, eſt ex ap
petitus ſenſitiui inordinatione:
quãquam fieri poſsit, vt aliter e-
ueniat: ſed hoc eſt rarum, & i-
deo ab arte alienum. Iſtud ſatis
oſtendit experientia & ratio, quę
ab illa ſumitur. Viuimus enim o-
mnes prius animali vita ſine vl-
lo rationis vſu (de quo illud: Vi-
uebã aliquando ſine lege: Augu.
intelligit) & eo tempore, vt Pau
lus ipſe inquit, peccatum in no-
bis mortuum eſt (quia videlicet
non agnoſcimus ipſum) & tamẽ
ſunt in nobis paſsiones illæ & af-
fectus delectationum, & aliarum
rerũ ex natura ipſa ſenſibili, qua-
les videmus in alijs animalibus:
noadum tamẽ tam validi & for-
tes, propter virium & ætatis de-

Vnde principium pecca-tii nobis communiter

Rom. 7.

bilitatem: accedit tamen ex corruptione ipſa, quæ in nobis maior eſt, amplior etiã inordinatio in his motibus: vnde fit, vt verũ ſit illud: Senſus & cogitatio hominis prona ſunt in malum ab adoleſcentia ſua. Cùm itaque affectꝰ iſti nobis ſemper noti ſint, ac congeniti ſemper nobiſcũ adoleuerint, & ratio longo poſt tempore (ſeptimo videlicet, vt Ariſ. putauit, anno: & reuerà aliquando tardius, atque rarò certè antè) incipiat paulatim & valde debiliter ac imperfectè ad conſiderationem honeſti aperire oculos: fit, vt inter ipſa ſua initia opprimatur, & à fortiori cõſuetudine corporalium affectuum trahatur in conſenſum, & obſcuretur nimium: maximè ſi his accedat praua conſuetudo eorum inter quos viuitur, ſi accedãt inhoneſta verba & exempla: ex quibus fit, vt

Geneſ. 8. meritò ſcriptum ſit illud: Omnis caro corruperat viã ſuam: quod vtinam ipſa experientia non doceat

ceat nos. Ex his enim factum eſt, vt quanquam in cæteris omnib⁹ rebus, etiam animalibus, malum, & quod contra naturam cuiuſq; eſt, rarius inueniatur; in noſtra tamen natura malum ſit in pluribus, & plures contra naturam vitã inſtituant, quàm ſecundum illam: nimirum paucis tranſeuntibus à corporalibus delectationibus & bonis, inter quæ ab infantia nutriti ſunt, ad guſtum ſpiritualium delectationũ, & ſenſum huiuſmodi bonorũ. Itaque, quod apertè intuemur, viuitur ab hominib⁹ integræ rationis, quaſi in infantia quadã & pueritia à qua nos deterret Apoſtolus dicens: Nolite pueri eſſe ſenſibus, ſed malitia paruuli eſtote. Contrà videmus paruulos ætate & ſenſibus, ſed malitia non paruulos: idque propter tantam corruptionẽ naturæ & conſuetudinis humanæ. Inter quæ etiam, quod ſpiritualibus iudicibus valdè conſiderandũ eſt, frequẽter fit, vt quãquã ratio,

1. Corin. 14.

tio, & naturale illud lumen diui-
ni vultus, quod ſignatum eſt ſu
per nos, ſatis indicent in primor-
dijs illis rationis, mala, & ab eis
deterreant: tamen praua conſue-
tudine & propria, & eorum in-
ter quos viuitur, fit, vt multa nec
reputentur quidē peccata, vel cer
tè cū timore aliquo & cōſcientiæ
dubio taceantur in ſalubri illo cō
feſsionis iudicio: maximè in in-
honeſtatis peccatis, & prima il-
la verecunda ætate. Quare, in his
opus eſt prudentiſsima attentio-
ne, ne aut indicentur pueris, quæ
non norunt, mala: aut certè relin
quatur illis virus aliquod abſcon
ditū in viſcerum receſsibus. Scri
pſit quædam ad hoc pertinentia
Gerſon in tract. de arte audiendi
confeſsiones, & in alijs locis de
puerorum diſciplina. Itaq; ſuffici
at hæc annotaſſe, in quibus exor
dia rationis noſtræ, & peccatorū
ſatis oſtenduntur.

Appa-ret initium boni & mali magis a voluntate quam ratione eſſe.

Secundum hîc annotandum, eſt iſtud. Poſt hos affectus & paſ-
ſiones-

ſiones, quid prius corrumpatur, ratio ipſa & cognitio, an voluntas; non ſatis notum eſt : & fieri poteſt, vt quandoque vnum, quandoque alterum prius corrumpatur: magis tamen probabile credimus, potius ex voluntatis corruptione & defectu prius peccata eſſe, quàm ex rationis corruptione: quod nouiſſe, etiam cōducet ad adhibenda remedia. Vt enim ex ſuperioribus patet, etſi neceſſe ſit cognitionem præcedere, vt ſequatur affectus: tamen nulla cognitio ſatis efficax eſt ad mouendum, nulla diu occupat animum, niſi adſit efficacia voluntatis. Putamus itaq; iudicij illius peruerſi, quod in ratiōe eſt cùm peccatur, radicem eſſe ex voluntatis defectu : quia illa aut iam cœpit ſibi placere in malis, aut certè erga bona cœpit tepidior eſſe. Quare primū omnium fontem malorum & bonorum putamus eſſe voluntatem, quæ in ſcriptura ſacra meritò cor dicitur

ex

ex quo manat motus & influxus vitæ in membra: ſic à voluntate; de qua verbum illud meritò intelligimus: Omni cuſtodia ſerua cor tuum, quoniam ex ipſo vita procedit. Si voluntati bene fuerit conſultum, ſi illa ſit ſana: nulla cogitatio aut rationis defectus nocere poterit: quanquam reuerà hæc duo coniunctiſsima ſint. Quod cùm multis ſcripturæ authoritatibus doceri poſsit, non tamen opus eſt pluribus hoc agere: ſatis ſit iſtud breuiter admonuiſſe hoc loco. De cauſis igitur peccatorum interioribus hæc dixiſſe ſufficiat.

Prou. 4.

Tribuuntur etiam exteriores cauſæ peccato: de quibus ſuperius nonnihil diximus inter cauſas humanorum actuum. Sunt autē hæ cauſæ, homo & angelus malus: qui non aliter ſunt cauſę, quā ſuggerēdo & proponendo bonū aliquod, quod ratio ſequatur: vel ad illud perſequendum perſuadendo: quæ omnia exteriora

ſunt: quanquam (vt patet) etiam hæc moueant corpus ipſum, & alterent: ſicut in ira vel timore contingit. Vbi etiam diabolũ poſſe nonnihil amplius, conſtat. Poteſt enim corpus ipſũ alterare, & maiores accendere paſsiones: voluntatem verò ne attingere quidem poteſt.

De excæcatione, & obduratione. Exo. 7. & 9. *Eſaiæ 6.*

Inter has cauſas externas peccati ponitur excæcatio & obduratio: quæ duo ſcriptura Deo tribuit. Ego indurabo cor Pharaonis & excæcabo cor populi huius, & aures eius aggrauabo. Non quòd Deus ſit cauſa peccati (abſit hoc) à quo nihil inordinatum; non quòd Deus aliquando moueat, multò minus cogat ad conſenſum peccati: vt hæretici ſtultiſsimè dicunt. 1.2. Sed (vt b. Thom. proprio loco explicat) quandoq; non dat homini gratiam, qua ratio illuminetur ad non conſentiendum peccato, & emolliatur voluntas vel ad amandũ bonũ, vel ad odiendum peccatum.

Hęc

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Hæc enim duo, rationis lumen, & voluntatis ſuauitas ac complacentia in bono, diuinæ gratiæ ſunt opera: & quibus dantur, gratis ac miſericorditer dantur: quare nulli debentur: quibus ſubtrahuntur, iuſtè ſubtrahuntur: vt verum ſit illud: Cuius vult, miſeretur: & quem vult indurat. Et rur-
Ro.9. et ſum: Miſerebor, cui miſertus fue-
Exo. 33. ro: & miſericordiam præſtabo,
Ibidem. cui voluero, aut in quem mihi placuerit. Et illud etiam: O homo, tu quis es, qui reſpōdeas deo? Quæ ideo hic notanda ſunt, vt agnoſcamus cæcitatis & malitiæ noſtræ cauſas in nobis eſſe; ſed remedia & medicinas ex gratia à Deo: atque ideo ab illo primo eſſe requirēda à quo opus eſt vt incipiat ſanitas omnis & medela: de qua lectione proxima dicemus.

LECTIO